

Kommunale planstrategier 2023-2027

Informasjon, forventninger og anbefalinger til
arbeidet

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 6 | 2023

Forfatter(e): Rindhølen, Solveig m.fl.

Tittel: Kommunale planstrategier 2023-2027 – *Informasjon, forventninger og anbefalinger til arbeidet.*

ISBN: 978-82-8410-038-8

Forsidebildet: Plan og bygg, Statsforvalteren i Innlandet
Foto: Statsforvalteren i Innlandet

© rapport nr. 6 2023 Rindhølen, Solveig m.fl.

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommerseill – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Forord

I starten av hver kommunestyreperiode skal det utarbeides en kommunal planstrategi. Staten oppdaterer de nasjonale forventningene til planleggingen og fylkeskommunene skal utarbeide regionale planstrategier med oppdatert kunnskapsgrunnlag på samme tid. De nasjonale og regionale dokumentene inngår i grunnlaget for kommunene sitt arbeid. Kommunene skal blant annet innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner i sitt arbeid med planstrategiene. I dette dokumentet har vi hos statsforvalteren samlet innspillene vi har til arbeidet.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, FNs bærekraftsmål og andre relevante styringskrav og forventninger legges til grunn for vår dialog med kommunene.

Det er usikre tider og utfordringsbildet er sammensatt. I dette ulendte terrenget skal kommunene utøve sine ulike roller. Kommuneplanleggingen er kommunens viktigste verktøy for å oppnå en langsiktig, helhetlig og strategisk samfunnsutvikling. Planene skal sikre gode tjenester til innbyggerne og langsiktig forvaltning av ressurser.

Det er viktig at kommunens planer tar utgangspunkt i lokale forutsetninger og muligheter. Samtidig skal de nasjonale forventningene og Innlandets utfordringer og muligheter hensyntas. Samfunnsutviklingen må planlegges med utgangspunkt i realistiske rammer for eksempelvis befolkningsvekst og økonomi. I arealplanleggingen må framtidig arealbehov vurderes opp mot reservene kommunen har. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i all planlegging.

Eldre utgjør en stadig større andel av befolkningen i kommunene i Innlandet. Å bidra til løsninger som tilrettelegger for at flest mulig skal oppleve mestring og kunne leve gode, selvstendige liv, samtidig som en tenker nytt om hvordan man møter den demografiske utviklingen på tvers av sektorer, vil være helt sentralt for å sikre bærekraften til velferdssamfunnet.

Mange i Innlandet opplever ulike former for utenforskap. I visse deler av Innlandet står så mange som 30 % av unge voksne under 30 år utenfor jobb eller skole. Gode oppvekstvilkår, forebyggende og tverrfaglig innsats for å snu denne trenden, vil være viktig å ivareta i kommunens planlegging.

Klimaendringer, samtidige hendelser og et komplekst utfordringsbilde fordrer en sterk prioritering av hensynet til samfunnssikkerhet og beredskap i all kommunal planlegging.

Bærekraftig arealplanlegging er en forutsetning for å nå flere av de overordna målene for samfunnsutviklingen. Hensynet til klima, miljø og naturverdier må vektlegges, og vi forventer at arealbruken ikke flyter ut. Fortetting og transformasjon i byer, tettsteder og hytte- og reiselivsdestinasjoner må prioriteres. Samtidig må dette skje med kvalitet, slik at stedene blir attraktive og følger opp nasjonale og regionale mål blant annet om folkehelse, miljøvennlige transportformer, samfunnssikkerhet, klima og miljø.

Lykke til med arbeidet med planstrategi. Vi bidrar gjerne med hjelp og støtte underveis. Det er bare å ta kontakt. Kontaktpersoner er tatt inn på alle temaer vi er innom i dette dokumentet.

Anne Kathrine Fossum, kommunal- og samordningsdirektør

Statsforvalteren i Innlandet

Innhold

Forord	3
1. Innledning	5
2. Statsforvalterens roller i kommunal planlegging	6
3. Innhold og prosess i kommunale planstrategier.....	7
3.1. Revidere eller videreføre kommuneplanen	8
3.2. Medvirkning og allmenn debatt.....	8
4. Nye nasjonale og regionale føringer	9
4.1. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.....	9
4.2. Regionale planer	10
4.3. Regional planstrategi	10
5. Kunnskapsgrunnlag i kommunale planstrategier – krav og anbefalinger	10
5.1. Folkehelse (folkehelseloven –fhl)	11
5.2. Boligsosiale hensyn (Boligsosial lov).....	12
5.3. Samfunnssikkerhet og beredskap (Sivilbeskyttelsesloven)	12
Særlig om samfunnssikkerhet i arealplanlegging:	13
5.4. Klima og klimatilpasning (Statlig planretningslinje - SPR).....	14
5.5. Miljø, naturverdier og langsiktig arealbruk	15
5.6. Øvrig kunnskapsgrunnlag.....	15
5.7. Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget.....	16
6. Planbehov utover kommuneplan.....	16
6.1. Plankrav nedfelt i andre lover og forskrifter	17
<i>Alkoholloven – krav om alkoholpolitisk handlingsplan:</i>	17
<i>Barnevernsloven – krav om plan for forebyggende arbeid:</i>	18
<i>Kommuneloven – krav om økonomiplan:</i>	18
<i>Sivilbeskyttelsesloven – krav om beredskapsplan:</i>	19
<i>Klima – skal ivaretas i kommuneplanen eller egen kommunedelplan:</i>	20
Andre føringer med plankrav:	20
6.2. Andre planer eller strategier kommunen kan velge å utarbeide.....	20
Kilder	22

1. Innledning

Formålet med kommunale planstrategier er å klargjøre hvilke planer som kan videreføres som de er, hvilke som bør revideres eller oppheves og hvilke planarbeider som bør startes opp for å legge til rette for en ønsket utvikling i kommunene. Planstrategiene skal sørge for at overordna kommunale planer oppdateres ut fra kommunenes erfaringer og på bakgrunn av nye nasjonale og viktige regionale føringer. Det er viktig at disse legges til grunn for videre planarbeid.

De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging 2023-2027 tydeliggjør at oppdaterte planer er nødvendig for å få til en bærekraftig samfunns- og arealutvikling og for å gjennomføre lokal, regional og nasjonal politikk. Fylkeskommunene og kommunene skal vurdere planbehovet i begynnelsen av hver valgperiode gjennom regional og kommunal planstrategi. Hensikten er å prioritere planoppgavene og sikre politisk styring med planleggingen, slik at den tilpasses behovet og ikke gjøre mer omfattende enn nødvendig.

Dette dokumentet har følgende oppbygging:

- Innledning
- Statsforvalterens roller i kommunal planlegging
- Innhold og prosess for utarbeiding av kommunale planstrategier
- Nye nasjonale og regionale føringer
- Krav og anbefalinger til kunnskapsgrunnlag i kommunale planstrategier
- Planbehov og -krav utover kommuneplanen

Dokumentet skal være en hjelp til å ivareta formelle krav i prosessen. Det samler hvilke forventninger ulike lovverk har til prosessen med planstrategier, som grunnlag for kommunenes prioritering av arbeidet. Dokumentet vil ligge tilgjengelig på vår hjemmeside fram til 1.11.24. Skulle det komme oppdateringer av nasjonale/regionale føringer eller veiledninger før den tid, vil vi tilstrebe å oppdatere dokumentet i tråd med dette.

Dersom lenker til ulike kilder eller ressurser ikke fungerer, så er det lagt inn en kildehenvisning til slutt i dokumentet.

Følgende har overordnet saksbehandleransvar for planstrategiene, og kan kontaktes:

- Runa Bø: Regionene Hamar, Lillehammer, Midt-Gudbrandsdal, Nord-Gudbrandsdal og Nord-Østerdal.
- Solveig Rindhølen: Regionene Gjøvik (inkl. Gran), Kongsvinger, Sør-Østerdal og Valdres.

Kontaktinformasjon ligger på vår hjemmeside.

2. Statsforvalterens roller i kommunal planlegging

Gjennom plan- og bygningsloven §3-2 er ansvaret for planlegging etter loven lagt til kommunestyrene, regionale planmyndigheter og Kongen. Regjeringen og Stortinget fastsetter de nasjonale målene, og kommuner og fylkeskommunen har ansvaret for planleggingen på kommune- og fylkesnivå.

I tillegg til å være regional planmyndighet har fylkeskommunen hovedansvaret for å veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver.

Les mer:

[Innlandet fylkeskommune – plan og veiledning](#)

Statsforvalterens roller er definert både gjennom Statsforvalterinstruksen og plan- og bygningsloven. Når det gjelder *kommunal planlegging*, kan de oppsummeres slik:

- Statsforvalterens er Kongens og Regjeringens representant i fylket, og skal som sektormyndighet medvirke til iverksetting av nasjonal politikk. En viktig oppgave i kommunale planprosesser er å sikre at nasjonale og viktige regionale hensyn blir ivaretatt. Ulike fagområder som klima, miljøvern, landbruk, helse, oppvekst og samfunnsikkerhet står sentralt. Statsforvalteren har både informasjons- og veiledningsansvar når det gjelder disse fagområdene.
- De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging tydeliggjør at hensynet til lokaldemokratiet skal vektlegges, men at kommunene har ansvar for at også nasjonale og regionale interesser blir ivaretatt. Statsforvalteren kan gripe inn ved å fremme innsigelser til arealplaner som er i strid med slike interesser eller klage på vedtak i byggesaker (dispensasjonsvedtak) som er i strid med arealplanen.
- Som samordningsmyndighet skal Statsforvalteren bidra til at regionale myndigheter opptrer samordnet overfor kommunene i deres planlegging. Statsforvalteren er tillagt ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale arealplaner. Dette skal sikre at innsigelser er tilstrekkelig begrunnet og at motstridene innsigelser ikke fremmes for kommunen, jf. også nasjonale forventninger.
- Statsforvalteren har en veiledningsrolle overfor kommunene i økonomiforvaltningen. Realistisk planlegging og effektiv ressursbruk krever en tett kobling mellom overordnet planlegging og økonomiplanlegging
- Som rettssikkerhetsmyndighet er Statsforvalteren klageinstans i byggesaker og saker som gjelder reguleringsplaner.
- Statsforvalteren skal videre påse at kommunene oppfyller plikten til planlegging etter plan- og bygningsloven.

Les mer:

- [Plan og bygg – Statsforvalteren i Innlandet](#)
- [Kommuneøkonomi – Statsforvalteren i Innlandet](#)
- [Instruks for statsforvaltere - Lovdata](#)
- [Mer om innsigelser – regjeringen.no](#)

3. Innhold og prosess i kommunale planstrategier

Kommunal planstrategi er ikke en plantype, men et hjelpemiddel for kommunen til å prioritere det videre planarbeidet. Kommunal planstrategi er retningsgivende og har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunes innbyggere. Den gir imidlertid føringer for det videre planarbeidet.

Det kan ikke fremmes innsigelse til kommunale planstrategier. Statsforvalteren oppfordrer kommunene til tidlig dialog med regionale myndigheter. Tilslutning til den kommunale planstrategien fra andre myndigheter kan bidra til å forebygge konflikter i senere planlegging.

Det er §10-1 i plan- og bygningsloven som hjemler kravet om kommunal planstrategi. Her synliggjøres både krav til prosess og innhold:

SKAL	BØR	KAN
<ul style="list-style-type: none">• Utarbeides/revideres minst en gang i hver valgperiode• Vedtas senest innen ett år etter konstituering av nytt kommunestyre• Innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner• Forslag til vedtak i kommunestyret offentliggjøres minst 30 dager før kommunestyrets behandling• Ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer	<ul style="list-style-type: none">• Omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorens virksomhet og vurdering av kommunens planbehov i valgperioden• Legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen	<ul style="list-style-type: none">• Ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves• Slå sammen med- og være en del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. Pbl kapittel 11.

Les mer:

- [Hva er kommunal planstrategi | Enkel planlegging](#) (distriktssenteret.no)
- [Veileder kommunal planstrategi](#)(regjeringen.no). **Merk:** Denne er fra 2011. Det kan ha skjedd lov-/forskriftsendringer på noen områder som veilederen viser til.

3.1. Revidere eller videreføre kommuneplanen

Kommuneplanen skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og føringer fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Statsforvalteren oppfordrer kommunene til å revidere kommuneplanens samfunnsdel og arealdel jevnlig, men ikke gjøre arbeidet mer omfattende enn det planstrategien viser er nødvendig. Å avgrense tema for revidering er sentralt.

Har kommunen en eldre eller utdatert samfunnsdel, bør behovet for ny samfunnsdel få hovedfokus i planstrategien. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede plandokumentet som skal ligge til grunn både for kommuneplanens arealdel og videre oppfølging i handlingsdel/økonomiplan.

Statsforvalteren anbefaler at samfunnsdelen (inkludert overordna arealstrategi) revideres og vedtas før det meldes om oppstart for revisjon av arealdelen. Men loven åpner også for en samtidig revisjon av begge plandelenene.

Har kommunen en nylig vedtatt kommuneplan, er det likevel viktig at det nye kommunestyret tar eierskap til planen gjennom planstrategiarbeidet. Det nye kommunestyret kan også ønske å revidere kommuneplanen for å tydeliggjøre egen politikk. Det kan innebære at en nylig vedtatt kommuneplan tas opp til revisjon helt eller delvis.

Er det åpenbart at kommuneplanen må revideres helt eller delvis, kan utarbeiding av planstrategi slås sammen med og være en del av oppstart av arbeidet med kommuneplan, jf. pbl. §10-1, siste ledd. En vil da måtte forholde seg til prosess- og medvirkningskrav til kommuneplanen, jf. pbl. kapittel 11.

3.2. Medvirkning og allmenn debatt

Opplegget for medvirkning skal tilpasses den enkelte plantypen. For kommunal planstrategi er det ingen rettslige krav til saksbehandling utover at forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling. I tillegg skal nabokommuner, statlige og regionale organer ha reelle muligheter til å gi sine synspunkter til planstrategien.

Statsforvalteren minner om at kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, jf. pbl. §5-1, 2.ledd. Gruppene har også deltakerrettigheter etter annet lovverk, og vi forventer at kommunene involverer disse i arbeidet med kommunale planstrategier:

- Kommuneloven §5-2 fastsetter at kommunen skal ha eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Rådene har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom.
- Sameloven lovfester en konsultasjonsplikt med samiske interesser i plansaker. Denne går utover plikten til medvirkning etter annet lovverk. Formålet er å sikre at berørte samiske interesser kommer tidlig inn i prosessene, og at de har en mulighet til å påvirke beslutningene. I Innlandet gjelder dette kommunene Engerdal og Os.

Barn og unge er fremhevet spesielt i plan- og bygningslovens formålsparagraf fordi de skiller seg fra andre grupper. Kommunen har et særlig ansvar for at barn og unge blir involvert i alle deler av planprosessen og får fremmet sine synspunkter.

Det er flere konvensjoner, lover og retningslinjer som pålegger samfunnet å tilrettelegge for barn og unge. I tillegg til plan- og bygningsloven og kommuneloven, viser vi også til Barnekonvensjonens artikkel 3 og 12.

Statsforvalteren anbefaler ellers at kommunen bruker eksisterende råd og møtearenaer både internt og eksternt for å få innspill til planstrategiene.

For egen (og andre statlige organers) medvirkning, **forventer** Statsforvalteren følgende:

- Kommunene innhenter tidlige innspill og synspunkter når det gjelder krav til kunnskapsgrunnlag og planbehov. For Statsforvalterens myndighetsområder, tydeliggjør innholdet i dette dokumentet generelle krav til kunnskapsgrunnlag og planer, jf. kap. 4, 5 og 6. Fagpersoner hos oss kan kontaktes ved spørsmål. Regionalt planforum kan også være en arena for tidlige innspill
- Når forslag til vedtak i kommunestyret gjøres offentlig, forventer Statsforvalteren at formelle krav knyttet til føringer og kunnskapsgrunnlag er ivaretatt. Vi forventer også at nabokommuner, statlige og regionale organer underrettes om offentliggjøringen, slik at vi har mulighet til å gi ytterligere synspunkter dersom det er behov
- Kommunen underretter oss når kommunestyret har vedtatt planstrategien, jf. kravet om at den skal være vedtatt innen ett år etter konstituering.

Les mer:

- [Medvirkning – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

4. Nye nasjonale og regionale føringer

Kommunene skal legge nasjonale og viktige regionale føringer til grunn for sitt planarbeid. Her følger en oversikt over de nyeste føringene. I tillegg er det henvisning til andre gjeldende føringer på nasjonalt og regionalt nivå.

4.1. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet, jf. plan- og bygningsloven §§3-5 og 6-1. Fylkeskommunene og kommunene skal følge opp de nasjonale forventningene i planstrategier og planer. Forventningene skal også legges til grunn av statlige myndigheter når de medvirker i planleggingen.

For perioden 2023-2027 har regjeringen vektlagt fem hovedområder:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

[Samlet oversikt over Nasjonale føringer og planoppgaver](#)

4.2. Regionale planer

Fylkestinget i Innlandet vedtok tre nye regionale planer våren 2023:

- Regional plan for klima, energi og miljø
- Regional plan for samfunnstryggleik
- Regional plan for det inkluderende Innlandet

De regionale planene skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jf. plan- og bygningsloven §8-2.

En fullstendig oversikt over gjeldende regionale planer, ligger her:

[Regionale planer Innlandet.](#)

4.3. Regional planstrategi

Kommunal planstrategi skal utarbeides og vedtas senest et år etter at kommunestyret er konstituert. Fylkestingene skal i løpet av den samme perioden vedta en regional planstrategi som skal avklare de regionale planbehovene i perioden. Denne samtidigheten åpner for bedre samhandling om planoppgaver, og i tillegg en bedre oppfølging av vedtatte planer, som går på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen, jf. plan- og bygningsloven §7-2.

Arbeidet med ny regional planstrategi i Innlandet:

[Arbeid med ny innlandsstrategi – Innlandet fylkeskommune](#)

[Kunnskapsgrunnlag for Innlandsstrategien 2024- 2028 - Innlandet fylkeskommune](#)

5. Kunnskapsgrunnlag i kommunale planstrategier – krav og anbefalinger

Det er i hovedsak opp til den enkelte kommune å bestemme hvor omfattende og detaljert planstrategien og kunnskapsgrunnlaget for denne skal være, ut fra de behov som foreligger.

Andre lover med forskrifter og retningslinjer er tett koblet til plan- og bygningsloven. Disse utdyper blant annet oppgaver og hensyn som er omtalt i pbl. §3-1 første ledd, og har i tillegg **skal-/bør**-formuleringer når det gjelder kunnskapsgrunnlag til de kommunale planstrategiene. Statsforvalteren forventer at dette følges opp.

Her følger en oversikt ut fra Statsforvalterens ansvarsområder. Vi tar forbehold om eventuelle mangler.

Oversikten er kronologisk delt inn slik:

- **Skal**-formulering etter andre særlover og forskrifter (folkehelseloven, boligsosial lov, sivilbeskyttelsesloven og statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging og klimatilpasning).

- **Bør**-formulering i plan og bygningslovens krav til planstrategi (jf. §10-1); drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorens virksomhet (miljø, naturverdier og langsiktig arealbruk og øvrig kunnskapsgrunnlag).

5.1. Folkehelse (folkehelseloven –fhl)

Plan- og bygningsloven og folkehelseloven krever at all planlegging skal fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller.

Ifølge folkehelseloven skal kommunen blant annet knytte folkehelsearbeidet til arbeidet med kommunal planstrategi og til kommuneplaner:

Krav om oversikt	Krav til kommunale planstrategier og kommuneplan
Fhl. § 5 beskriver krav til kommunene om å ha oversikt over helsetilstanden i befolkningen og det som påvirker helsen positivt og negativt	Fhl. §6: <ul style="list-style-type: none"> • Oversikten etter fhl. §5 annet ledd, skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi • Drøfting av kommunens helseutfordringer bør inngå i kommunal planstrategi • Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter pbl. kap 11 fastsette mål og strategier for folkehelsearbeidet

Statsforvalteren og fylkeskommunen har både overlappende og delte roller når det gjelder folkehelsehensyn i planarbeid, og veiledning/oppfølging av kommunene på dette.

Les mer:

- [Folkehelse – Statsforvalteren i Innlandet](#).
Kontaktpersoner (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)): Hanne Kjøsnes og Guri Rudi
- [Folkehelse – Innlandet fylkeskommune](#).
- [Folkehelse - regjeringen.no](#)
- [Kommunetorget.no – for planlegging av folkehelse og rusarbeid i kommunene](#)
- [Systematisk folkehelsearbeid – Helsedirektoratet](#).
- [Folkehelse i kommunene – Folkehelseinstituttet \(FHI\)](#)
- [Meld. St. 15 \(2022-2023\) \(regjeringen.no\)](#)
- [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#)
- Opptak av avholdte webinar om folkehelse i plan - Innlandet:
 - [Digitalt møte om kunnskapsgrunnlag folkehelse 15.11.22](#)
 - [Lansering av folkehelseundersøkelsen i Innlandet 26.9.23 – Innlandet fylkeskommune](#)

5.2. Boligsosiale hensyn (Boligsosial lov)

Ny lov om kommunens ansvar på det boligsosiale feltet trådte i kraft 1.7.23. Loven er todelt og innebærer en vedtaksfestet rettighet til individuell bistand for innbyggere, og et tydelig ansvar for kommunene for organisering og planlegging av det boligsosiale arbeidet.

Ifølge den nye loven skal kommunen blant annet knytte det boligsosiale arbeidet til arbeidet med planstrategi og til kommuneplaner:

Krav om oversikt	Krav til kommunale planstrategier og kommuneplan
Boligsosial lov §5, 2.ledd beskriver krav til kommunene om å ha en oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet	Lov om kommunens ansvar på det boligsosiale feltet, §5, 2.ledd: <ul style="list-style-type: none">• Oversikten etter første setning skal inngå som grunnlag for kommunens planstrategi• En drøfting av kommunens boligsosiale arbeid bør inngå i strategien• Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter pbl. kap 11 fastsette mål og strategier for det boligsosiale arbeidet

Lovens § 5, 1. ledd presiserer kommunens ansvar for samarbeid og samordning på det boligsosiale feltet.

Statsforvalteren er klagemyndighet for vedtak om bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet for å skaffe eller beholde bolig etter loven (ny oppgave), i tillegg til å ha en samordningsrolle og også en rolle i å veilede kommunene i boligsosial planlegging. Fagdirektoratene, herunder Husbanken, er sentrale aktører for å støtte kommunene i arbeidet med å følge loven.

Les mer:

- [Boligsosial lov trådte i kraft 1.7.23 – Statsforvalteren i Innlandet.](#)
Kontaktperson (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)): Bente Nygaard Lindstad
- [Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet - Husbanken](#)
- [Bolig for velferd Innlandet – Statsforvalteren i Innlandet](#)
- [Bolig og nabolag – regjeringen.no](#) (omhandler ikke bare boligsosiale hensyn)
- [Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet - Lovdata](#)

5.3. Samfunnssikkerhet og beredskap (Sivilbeskyttelsesloven)

Samfunnssikkerhet og beredskap skal ivaretas i alle planer. I tillegg til å være planmyndighet er kommunen også lokal beredskapsmyndighet. For å ivareta hensynet i kommunale planer, er to lover spesielt viktige:

- Sivilbeskyttelsesloven med forskrift, med krav om *helhetlig* risiko- og sårbarhetsanalyse og utarbeidelse av plan for oppfølging.
- Plan- og bygningsloven, der §§ 3-1h og 4-3 (krav om ROS-analyse til *arealplaner*) er de mest sentrale.

Krav om helhetlig ROS-analyse	Krav til kommunale planstrategier og kommuneplan
<p>Sivilbeskyttelsesloven §14, og forskriften §2 fastsetter at kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan skje i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene skjer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen.</p> <p>Resultatet av dette arbeidet skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.</p> <p>Funn fra den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal danne grunnlag for langsiktige mål, strategier, prioriteringer og kommunen sin plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet, jf. forskriften § 3. Den helhetlige ROS-analysen er derfor et vesentlig grunnlag for både den kommunale planstrategien og kommuneplanen sin samfunnsdel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Revisjon av helhetlig ROS bør vurderes ved oppstart av hver kommunestyreperiode i tråd med krav til planstrategien. Statsforvalteren anbefaler at dette blir gjort • DSB sin veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen (2022) konkretiserer videre krav og forventninger til oppfølging av analysen i planer etter plan og bygningsloven

Les mer:

- [Samfunnssikkerhet og beredskap – Statsforvalteren i Innlandet](#)

Kontaktpersoner (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)):

Helhetlig ROS: Stig Skjeflo og Kjell Erik Kristiansen

Samfunnssikkerhet i samfunns- og arealplanlegging: Kjell Erik Kristiansen og Monica Lunde

- [Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling – regjeringen.no](#)
- [Veileder helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse – DSB](#) (særlig punkt 3.3 når det gjelder kommunal planstrategi og kommuneplan)
- [Fylkes-ROS Innlandet 2022-2026 – Statsforvalteren i Innlandet](#)
- [Samfunnssikkerhet og ROS i planleggingen – regjeringen.no](#)
- [Regional plan for samfunnstryggleik – Innlandet fylkeskommune](#)
- [Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret \(Sivilbeskyttelsesloven\) - Lovdata](#)
- [Forskrift om kommunal beredskapsplikt - Lovdata](#)

Særlig om samfunnssikkerhet i arealplanlegging:

Samfunnssikkerhets- og beredskapsmessige forhold skal ivaretas i arealplaner på grunnlag av risiko- og sårbarhetsanalyse, jf. plan- og bygningsloven §§ 3-1 pkt. h og 4-3. Vi forutsetter at Kommunal- og distriktsdepartementets rundskriv H-5/18- *Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling* blir lagt til grunn.

Risiko- og sårbarhetsanalysen skal utarbeides i tråd med veileder *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging* som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap ga ut i 2017.

Kommunen må sørge for at planområdet er tilstrekkelig sikret mot fare eller vesentlig ulempe, og at tiltak ikke fører til fare eller vesentlig ulempe for grunn, jfr. plan- og bygningsloven § 28-1. Statsforvalteren forutsetter at føringer gitt i lovverk og forskrifter blir overholdt.

Samfunnssikkerhet i planarbeid er nært knyttet til arbeidet med klimatilpasning, som omtales i neste punkt. Statsforvalteren og NVE har både overlappende og delte roller når det gjelder samfunnssikkerhet og klimatilpasning i plan, og oppfølging/veiledning av kommunene på dette.

Les mer:

- [Naturfare i samfunns- og arealplanlegging – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)
- [Veileder Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging – DSB \(gjelder arealplaner\)](#)

5.4. Klima og klimatilpasning (Statlig planretningslinje - SPR)

Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning gir føringer for kommunenes arbeid med klima. Retningslinjen skal blant annet legges til grunn ved planlegging etter plan- og bygningsloven.

I alle planer etter plan- og bygningsloven skal det gjøres rede for hvilket kunnskapsgrunnlag som legges til grunn for planleggingen. Når konsekvensene av klimaendringene vurderes, skal høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger legges til grunn. Dette er nærmere forklart i veiledere og i de fylkesvise klimaprofilene som er utarbeidet.

Krav til kommunale planstrategier og kommuneplan

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, pkt. 4.3:

- Kommunal og regional planstrategi **skal** omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser
- I planstrategien **skal** det gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer

Når det gjelder krav til hvordan hensynet skal ivaretas i spesifikk plan, vises det til [kapittel 6 i dette dokumentet](#)

Statsforvalteren har både overlappende og delte roller med NVE og fylkeskommunen på klimaområdet og oppfølging/veiledning av kommunene.

Les mer:

- [Klima – Statsforvalteren i Innlandet](#)

Kontaktpersoner (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)): Gaute Gangås og Fredrik Johannessen

- [Klimatilpasningsnettverk i Innlandet – Innlandet fylkeskommune](#)
- [Klima og energiplanlegging – veileder - Miljødirektoratet](#)
- [Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan – veileder - Miljødirektoratet](#)
- [Fylkesvise klimaprofiler – Norsk klimaservicesenter](#)
- [Klima: reduksjon av utslipp - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)
- [Klimatilpasning – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)
- [Meld.St.26 \(2022-2023\) – Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn](#)
- [Regional plan for klima, energi og miljø – Innlandet fylkeskommune](#)
- [Forskrift om statlig planretningslinje for klima og energiplanlegging og klimatilpasning – Lovdata](#)

5.5. Miljø, naturverdier og langsiktig arealbruk

Arealendringer er den aller største trusselen mot naturmangfoldet, og er også en viktig årsak til klimagassutslipp og dermed klimaendringer. Å stoppe tapet av naturmangfold og å redusere klimagassutslippene er derfor noen av de viktigste utfordringene vi står ovenfor. Nedbygging av areal fører også til tap av produksjonsarealer for jord- og skogbruk. Dette tilsier at det er nødvendig med en effektiv bruk av arealene.

Kommunene **bør** på et tidlig stadium i forberedelsene til kommuneplanarbeidet, tilegne seg oversikt over naturmangfoldet i kommunen og identifisere hvilken natur kommunen særskilt skal ivareta.

Å ta vare på god matjord er en nasjonal interesse i arealpolitikken. Kommunene har som lokal planmyndighet et stort ansvar for å ivareta dette hensynet. Oppdatert jordvernstrategi i 2023 skjerper det nasjonale jordvernmålet.

God oversikt over arealutviklingen vil være et viktig grunnlag for å utarbeide arealregnskap til bruk i planleggingen. Innlandet fylkeskommune utvikler nå areal- og naturregnskap. Dette kan være et godt hjelpemiddel for kommunene.

Les mer:

- [Arealforvaltning og jordvern – Statsforvalteren i Innlandet](#)
 - **Kontaktpersoner:** Hovedsaksbehandlere arealplaner, se [oversikt](#)
- [Meld.St.14 \(2015-2016\) – Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold](#)
- [Naturmangfold i arealplanleggingen](#) – veiledere fra Miljødirektoratet
- Karbonrike arealer i [arealplanlegging](#) - Veileder fra Miljødirektoratet
- [Hva er jordvern](#) - Landbruksdirektoratet
- [Ny jordvernstrategi – nytt skjerpa mål for jordvernet](#) - regjeringen.no
- [Statlig planretningslinje SBATP - Lovdata](#)

5.6. Øvrig kunnskapsgrunnlag

Det finnes et omfattende og oppdatert kunnskapsgrunnlag både om tilstanden i Innlandet og i kommunene. Gjennom de nasjonale og regionale føringene, samt kravene til kunnskapsgrunnlag i særlover/forskrifter, har vi vist til ulike kilder for kunnskapsgrunnlag. I tillegg viser vi blant annet til:

- [Innlandsstatistikk.no](#) - en kunnskapsside for hele Innlandet
- [Status Kommune](#) (KS)
- [Kommunefakta](#) (SSB)
- [Planlegging.no](#) (KDD) – ulike fagtema i planlegging

Kommunene selv sitter på mye kunnskapsgrunnlag gjennom eksisterende styringsdokumenter, utredninger og erfaringer. Dette er viktig å bruke inn i arbeidet med planstrategiene.

Nyere stortingsmeldinger, rundskriv og veiledninger kan inneholde både føringer og kunnskapsgrunnlag som kan være nyttig i et oppdatert grunnlag for de kommunale planstrategiene.

Kronologisk oversikt: [Meldinger til Stortinget - regjeringen.no.](#)

En aldrende befolkning er en av de viktigste samfunnsendringene vi står overfor i Innlandet. Selv om vi lever stadig lengre og mange eldre holder seg friske, må vi samtidig planlegge for denne utviklingen. Å bidra til løsninger som tilrettelegger for at flest mulig skal oppleve mestring og kunne leve gode, selvstendige liv, samtidig som en tenker nytt om hvordan man møter den demografiske utviklingen på tvers av sektorer, vil være helt sentralt for å sikre bærekraften til velferdssamfunnet. Det er viktig å se sammenhengen mellom et godt og helsefremmende lokalsamfunn, samarbeidet med sivilsamfunnet, en tilpasset bolig og behovet for helse- og omsorgstjenester. Dette er også sentrale elementer i Meld.St.24 (2022-2023) Fellesskap og meistring – Bu trygt heime, som er en oppfølging av «Leve hele livet»-reformen.

5.7. Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget

En oppsummering av samla kunnskapsgrunnlag vil synliggjøre et lokalt, oppdatert utfordringsbilde og danne grunnlag for drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling og planprioritering. I tråd med formuleringen i pbl. §10-1 **anbefaler** vi at en slik drøfting gjennomføres.

6. Planbehov utover kommuneplan

Kommunens planlegging skal være realistisk og det bør ikke utarbeides flere eller mer detaljerte planer enn det som er nødvendig. Plan- og bygningsloven fastsetter at kommunestyret skal vedta kommunal planstrategi, kommuneplan og reguleringsplaner. Utover å ta stilling til om kommuneplanen skal videreføres eller revideres, bør en i planstrategien også vurdere behovet for andre planer.

Statsforvalteren forventer at kommunene utarbeider planer basert på realistiske prognoser for befolkningsutvikling og kommunens økonomiske forutsetninger. Vi oppfordrer til å vurdere kommunesamarbeid for å sikre effektiv planlegging og forvaltning, gi best mulig tjenester til befolkningen og ruste kommunen for framtida.

Vi har noen innspill som forberedelse til arbeidet:

- Hvordan har kommuneplanen som styringsverktøy spesielt, og plansystemet generelt fungert? Vi anbefaler at kommunen evaluerer dette som en del av planstrategiarbeidet
- Hvilke eksisterende planer og eventuelle nye planbehov kan dekkes av en oppdatert kommuneplan med handlingsdel/økonomiplan? Vi anbefaler generelt å samle overordna føringer for samfunnsutviklingen i kommuneplanens samfunnsdel og innlemme tematiske kommunedelplaner og andre sektorplaner i denne
- Hvilke planer og/eller strategier ønsker eller må kommunen ha, i tillegg til kommuneplan med handlingsdel? Planbehovet bør avveies mot oppdatert kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilde, plankrav i særlovgivning, lokal kapasitet og ressurser til utvikling og vedlikehold av planer. Det er viktig å legge en realistisk tidslinje for når prioriterte planer skal utarbeides og revideres
- Hvilke arealplaner må eller bør oppheves eller revideres ut fra oppdatert kunnskapsgrunnlag? Jf. nasjonale og viktige regionale føringer når det gjelder eksempelvis naturverdier, samfunnssikkerhet og klimatilpasning

- Hvilke planbehov kan eller bør dekkes gjennom interkommunale samarbeid eller interkommunale planer? Kommunal planstrategi er en viktig arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. Dette kan gjelde både innenfor arealplanlegging og tjenesteyting
- Hvilke planer og strategier skal vurderes i planstrategien, og hvilke dokumenter hører mer hjemme i systemet for kommunens egenkontroll etter kommuneloven? Statsforvalteren anbefaler å skille på dette der det er hensiktsmessig.

6.1. Plankrav nedfelt i andre lover og forskrifter

Her følger en oversikt over plankrav i lover og forskrifter som Statsforvalteren har et oppfølgingsansvar for. Vi har også lagt inn kommentarer og innspill, samt henvisning til planlagt veiledning eller kompetanseheving på området.

Det tas forbehold om at oversikten ikke er uttømmende, og det er gjort følgende avgrensing:

- Planer som er en del av utrednings- eller driftskrav etter annen særlovgivning og som inngår i grunnlaget for overordna planer eller planer med KU-krav, er ikke tatt med. Disse hører ikke hjemme i planstrategien, men som del av planprosessen til den enkelte plan.
- Planer som følger av særlovgivning, men som ikke krever politisk behandling (eks. årsplan for barnehage som følger av barnehageloven, og skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg).

I tillegg til planer med krav i særlovgivning og forskrifter, kan det også være nasjonale eller regionale *forventninger* om å utarbeide ulike planer.

Alkoholoven – krav om alkoholpolitisk handlingsplan:

Hjemmel for plan	Hvordan ivareta plankravet/kommentar	Krav til rullering
Alkoholoven §1-7d: Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan	<p>Loven gir ingen direkte anvisninger om hva planen skal inneholde, men den bør angi de alkoholpolitiske hovedmålene og de delmålene kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, samt de virkemidlene som vil tas i bruk for å nå målene. Det anbefales at kommunens alkoholpolitiske handlingsplan utarbeides som en del av helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan.</p> <p>Statsforvalteren anbefaler at mål og tiltak i ruspolitiske og alkoholpolitiske handlingsplaner, knyttes til overordnete mål og strategier for folkehelse i kommuneplanens samfunnsdel</p>	Planen bør behandles i hver kommunestyreperiode

Statsforvalteren i Innlandet samarbeider med KORUS øst om veiledning og opplæring av kommunene på området. Det planlegges webinar høsten 2023.

Kontaktpersoner (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)): Arild Bækkevold og Arnt Sveen.

Les mer:

- [Alkoholoven med kommentarer - Helsedirektoratet](#)
- [Kommunalt planarbeid – KORUS øst](#)

Barnevernsloven – krav om plan for forebyggende arbeid:

Hjemmel for plan	Hvordan ivareta plankravet/kommentar	Krav til rullering
Barnevernsloven §15-1: Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd.	Ansvaret for det generelle forebyggende arbeidet er et kommunalt ansvar. Et godt forebyggende arbeid kjennetegnes av at det er tydelig definert hvilke roller ulike instanser har i det samlede tjenestetilbudet, og at tjenestene dimensjoneres, slik at det er tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å tilby den hjelpen og oppfølgingen som er nødvendig til riktig tid. Planen for kommunens forebyggende arbeid skal inneholde en beskrivelse av overordnede mål og strategier for det helhetlige tjenestetilbudet, hvordan ansvaret skal fordeles mellom etatene, hvordan oppgaveløsningen skal organiseres og hvordan ulike etater skal samarbeide. Planen skal kunne inngå i de ordinære prosessene etter plan- og bygningsloven, og det er viktig at den ses i sammenheng med kommuneplanens samfunnsdel.	Det er ikke satt noen klare krav til evaluering/eller årlig rullering til planen. Det må ligge i sakens natur at planen systematisk evalueres på linje med kommuneplan, eller drøftes som en del av den årlige gjennomgangen/ behandlingen av tilstandsrapport. Forebyggende plan bør også gjøres kjent for nye kommunestyre.

Kontaktperson (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)): Iren W. Skurdal

Les mer:

- [Prop. 133 L \(2020–2021\) - regjeringen.no](#)
- [Styring og rapportering | Bufdir](#)
- [Lov om barnevern \(barnevernsloven\) - Lovdata](#)

Kommuneloven – krav om økonomiplan:

Realistisk planlegging og effektiv ressursbruk krever en tett kobling mellom overordnet planlegging og økonomiplanlegging.

I oversikten er det ikke tatt med krav til reglement, styringsdokumenter og rapporteringskrav som inngår i kommunens egenkontroll, jf. del sju i kommuneloven.

Hjemmel for plan	Hvordan ivareta plankravet/kommentar	Krav til rullering
Kommuneloven §14-2 a): Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta økonomiplanen og årsbudsjettet	§14-1 viser de grunnleggende kravene til økonomiforvaltningen. §14-4 hjemler blant annet at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp.	Det er krav om årlig rullering, jf. pbl. §11-4, og kommuneloven §14-3

	<p>For å styrke oppfølgingen av kommuneplanens samfunnsdel, kan kommuneplanens handlingsdel slås sammen med økonomiplanen, jf. kommuneloven §14-4,5.ledd.</p> <p>Statsforvalteren anbefaler at dette blir gjort.</p> <p>Plan og bygningsloven og kommuneloven har samordnete prosess- og rulleringskrav for handlingsdel/økonomiplan.</p>	
--	--	--

Kontaktpersoner (telefonnummer og e-post på Statsforvalterens oversiktsside over [ansatte](#)):
Marte Kari Huse og Christen Ness (kommuneøkonomi). I tillegg hovedsaksbehandlere for planstrategier og samfunnsdeler (Runa Bø og Solveig Rindhølen).

Les mer:

- [Lov om kommuner og fylkeskommuner \(kommuneloven\), kap. 14.](#)

Sivilbeskyttelsesloven – krav om beredskapsplan:

Hjemmel for plan	Hvordan ivareta plankravet/kommentar	Krav til rullering
<p>Sivilbeskyttelsesloven §15, 1.ledd:</p> <p>Med utgangspunkt i risiko- og sårbarhetsanalysen etter §14 skal kommunen utarbeide en beredskapsplan</p>	<p>Beredskapsplanen skal inneholde en oversikt over hvilke tiltak kommunen har forberedt for å håndtere uønskede hendelser. Som et minimum skal beredskapsplanen inneholde en plan for kommunens kriseledelse, varslingslister, ressursoversikt, evakueringsplan og plan for informasjon til befolkningen og media.</p> <p>Forskrift om kommunal beredskapsplikt angir videre prosess- og innholds krav.</p> <p>Beredskapsplanen etter sivilbeskyttelsesloven skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen.</p> <p>Beredskapsplanen kan utarbeides som en handlingsdel til kommuneplanen etter plan- og bygningsloven. Jf. også prosesskravet om årlig oppdatering av begge plantypene.</p>	<p>Beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum én gang per år. Kommunen skal sørge for at planen blir jevnlig øvet.</p>

Kontaktpersoner og les mer:

Se [kunnskapsgrunnlag](#) knyttet til samfunnssikkerhet.

Klima – skal ivaretas i kommuneplanen eller egen kommunedelplan:

Hjemmel for plan	Hvordan ivareta plankravet/kommentar	Krav til rullering
<p>SPR klima og energiplanlegging og klimatilpasning, pkt. 3:</p> <p>Kommunene og fylkeskommunene skal i sin overordnede planlegging innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser, der det også tas hensyn til effektiv ressursbruk for samfunnet.</p> <p>Planer som behandler klima- og energispørsmål skal følges opp gjennom handlingsdelen og mer detaljerte planlegging, og legges til grunn og gi føringer for kommunenes øvrige myndighets- og virksomhetsutøvelse.</p>	<p>Punkt 1 i planretningslinjen slår fast at kommuner og fylkeskommuner skal stimulere og bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom sin planlegging.</p> <p>Her er det i hovedsak to mulige alternativer: Egne klima- og energiplaner (kdp), og/eller integrering av klima i overordnede planer, som kommuneplanen (samfunns- og arealdel). - Hver enkelt kommune må vurdere hvilken løsning som best sikrer at de oppnår langsiktige energi- og klimamålene. Planarbeidet skal følge plan- og bygningslovens prosesskrav</p> <p>Planretningslinjens punkt 3.1. synliggjør hva som bør være innholdet i planer som behandler klima- og energispørsmål.</p>	<p>Planer som behandler klima- og energispørsmål skal vurderes revidert minst hvert fjerde år, jf. bestemmelsene om revisjon av kommunale og regionale planstrategier.</p>

Kontaktpersoner og les mer: Se [kunnskapsgrunnlag](#) knyttet til klima og klimatilpasning.

Andre føringer med plankrav:

I tillegg til lover og forskrifter som Statsforvalteren har et spesifikt oppfølgingsansvar for, kan det også være krav fra andre myndigheter om å utarbeide planer. Vi regner med at dette avklares gjennom synspunkter til planstrategiene.

Med utgangspunkt i demografi, rekrutteringsutfordringer, ulike tilskuddsordninger, kompetansekrav i særlover, forskrifter og tariffbestemmelser, vil Statsforvalteren **oppfordre** kommunene om å ha oppdaterte kompetanse-/rekrutteringsplaner. Disse bør sees i sammenheng med mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel.

6.2. Andre planer eller strategier kommunen kan velge å utarbeide

I tillegg til kommuneplanen kan det utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder, jf. pbl. §11-1, 3.ledd. Det er opp til kommunen å vurdere dette. Velges kommunedelplan som plantype, må prosessreglene i plan- og bygningsloven legges til grunn. Det skal også utarbeides en handlingsdel til tematiske kommunedelplaner, jf. pbl. §11-2, 3.ledd.

Det kan også utarbeides mer spesifikke tema-/sektorplaner og strategier som ikke har kommunedelplanstatus. Det er opp til kommunen å vurdere behovet for disse.

Statlige og regionale myndigheter kan stille krav eller ha forventninger til planer for å utløse tilskudd til bestemte tjenesteområder. Er kommunen i tvil om for eksempel et plankrav for tilskudd kan dekkes gjennom kommuneplan med handlingsdel, anbefaler vi dialog med tilskuddsforvalter om dette.

Statsforvalteren viser til noen tematiske planer og strategier som kan være aktuelle å utarbeide, dersom kommunen finner det hensiktsmessig:

- **Kommunedelplaner for naturmangfold:** I Stortingsmeldingen Natur for Livet (Meld. St. 14 (2015 – 2016) er utarbeiding av en kommunedelplan for naturmangfold pekt på som et viktig virkemiddel for å synliggjøre naturmangfoldverdiene i kommunenes eget planarbeid. En slik plan vil ikke være juridisk bindende for arealbruk, men planarbeidet vil åpne for bred deltakelse og politiske diskusjoner om prioriteringer knyttet til naturmangfold.

Det har de siste årene vært gitt statlige tilskudd til utarbeidelse av kommunedelplaner for naturmangfold.

Les mer:

- [Kommunedelplaner for naturmangfold – Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no)

- **Beitebruksplaner:** Både utmarks- og innmarksbeitene utgjør en stor ressurs for beitenæringa i Innlandet. Videre er beiting viktig for å hindre gjengroing av kulturlandskapet og for ivaretagelse av biologisk mangfold knyttet til disse arealene. Det er ikke et lovfestet krav å utarbeide beitebruksplan. Men temaet omtales i flere andre lover, eksempelvis beiteloven, gjerdeloven og reindriftsloven. Planen kan utarbeides i tre varianter:

- Plan utarbeidet av ett/flere beitelag, uten kommunal forankring
- Del av kommunens landbruksplan
- Egen kommunedelplan eller sektor-/temaplan

Les mer:

- [Kommunenes «oppdrag» for gjennomføring av Tiltaksplan for jordbruket i Innlandet – Statsforvalteren i Innlandet](#)

- **Kommunale jordvernstrategier:** *For å redusere omdisponeringa av dyrka jord, bør en jordvernstrategi vurderes utarbeidet som en del av den overordnede regionale og kommunale planleggingen (Nasjonale forventninger 2023-2027, punkt 70).*

Det har de to siste årene vært gitt tilskudd til å utarbeide kommunale jordvernstrategier

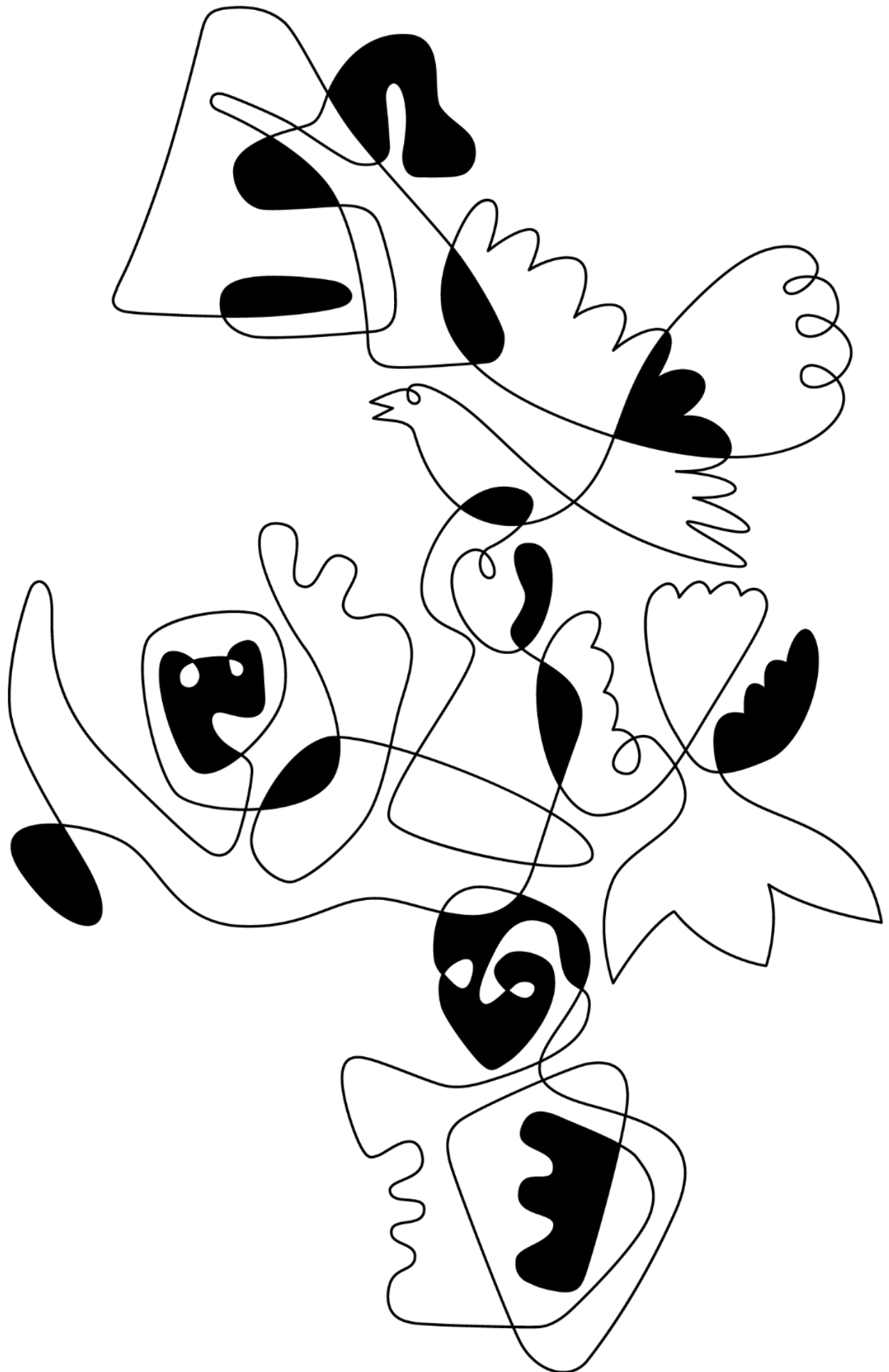
Les mer:

- [Tilskudd til å utarbeide kommunale jordvernstrategier – Landbruksdirektoratet](#)

Kilder

- **Bufdir:** Hjemmeside, menypunkt *Styring og rapportering*
- **Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – DSB, 2022:**
 - *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging. Veileder, 2017*
 - *Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen, 2022*
- **Distriktssenteret, 2023:** *enkelplanlegging.no*. Menypunkt *Kommunal planstrategi*
- **Folkehelseinstituttet:** Hjemmeside, menypunkt *Folkehelse i kommunene*
- **Hesledirektoratet:** Hjemmeside, menypunkt:
 - *Alkoholoven med kommentarer*
 - *Systematisk folkehelsearbeid*
- **Husbanken:** Hjemmeside. Menypunkt *Bustadsosiale omsyn i planlegging*
- **Innlandet fylkeskommune:** Hjemmeside, menypunktet *Plan, statistikk og folkehelse*
- **Innlandsstatistikk.no:** *En kunnskapsside for hele Innlandet*
- **Kommunetorget.no – for planlegging av folkehelse og rusarbeid i kommunene** (hjemmeside)
- **KORUS øst:** Hjemmeside, menypunkt *Kommunalt planarbeid*
- **KS – kommunesektorens interesseorganisasjon.** Hjemmeside, menypunkter:
 - *Samfunnsutvikling*
 - *Status kommune*
- **Lovdata:**
 - *Forskrift om kommunal beredskapsplikt*
 - *Instruks for statsforvaltere*
 - *Lov om barnevern (barnevernsloven)*
 - *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)*
 - *Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (boligsosial lov)*
 - *Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven)*
 - *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*
 - *Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (alkoholoven)*
 - *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*
 - *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning*
 - *Statlige planretningslinjer og samordnet bolig-, areal og transportplanlegging*
- **Landbruksdirektoratet:** Hjemmeside, menypunkter
 - *Hva er jordvern*
 - *Tilskudd til å utarbeide kommunale jordvernstrategier*
- **Miljødirektoratet:** Hjemmeside.
 - *Klima- og energiplanlegging. Veileder*
 - *Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan. Veileder*
 - *Karbonrike arealer i arealplanlegging. Veileder*
 - *Kommunedelplaner for naturmangfold. Veileder*
 - *Naturmangfold i arealplanleggingen. Veileder*
- **Norsk klimaservicesenter:** Hjemmeside. Menypunkt *klimaprofiler*

- **Planlegging.no** – regjeringens side om planlegging etter plan- og bygningsloven
 - Fagtema i planlegging:
 - Bolig og nabolag
 - Folkehelse
 - Klima: reduksjon av utslipp
 - Klimatilpasning
 - Medvirkning
 - Naturfare i samfunns- og arealplanlegging
 - Samfunnssikkerhet og ROS i planleggingen
 - Kommunale planoppgaver:
 - *Kommunal planstrategi. Veileder (2011)*
 - Veiledning og overordnede føringer til planlegging
 - *Lovkommentar til plandelen av plan- og bygningsloven (2022)*
 - *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023)*
- **Regjeringen.no:**
 - *H 5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling*. Rundskriv
 - *Meldinger til Stortinget* – kronologisk oversikt
 - *Ny jordvernstrategi – nytt skjerpa mål for jordvernet*. Artikkel
 - *Prop. 133 L (2020-2021)*
- **Statistisk sentralbyrå:** Hjemmeside, meny punkt *Kommunefakta*
- **Statsforvalteren i Innlandet:** Hjemmeside. Menypunkter til ulike fagområder

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

ISBN: bmISBN2